

Walter Świerc (1934–2024)

Walter Świerc
Źródło: CMJW

Walter Świerc był znanym na Śląsku Opolskim pedagogiem, samorządowcem, dyrektorem Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych, działaczem społecznym, amatorem – grafikiem.

Urodził się 28 września 1934 r. w Jełowej, wsi znajdującej się przy trasie Opole–Kluczbork, niedaleko Brynicy, Łubnian i Turawy, zamieszkałych w większości przez polskich Ślązaków. Edukację rozpoczął w niemieckiej szkole w Jełowej, a po zakończeniu wojny już w polskiej szkole. Kontynuował ją w Liceum Pedagogicznym w Opolu, a następnie w Studium Nauczycielskim w Opolu. Jako młody, zdolny nauczyciel, posiadający olbrzymi zasób wiedzy i kompetencji, rozpoczął pracę w Szkole Podstawowej w Brynicy. Po odbyciu służby wojskowej, opolski kurator oświaty powołał go na stanowisko kierownika szkoły w Kałach. Pracując, podnosił jednocześnie swoje kwalifikacje, ukończył Uniwersytet Śląski w Katowicach oraz Studium Podyplomowe w Warszawie. Nakłaniany przez ówczesne władze polityczne wstąpił do Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego, w latach siedemdziesiątych XX w. Został sekretarzem Wojewódzkiego Komitetu ZSL w Opolu. Kiedy powstała „Solidarność”, złożył rezygnację z funkcji sekretarza tego Stronnictwa.

Walter Świerc został w 1981 r. powołany na stanowisko dyrektora Muzeum Martyrologii i Walki Jeńców Wojennych w Łambinowicach, pełnił je do 1990 r. Łambinowickie muzeum powstało jako oddział Muzeum Okręgowego w Opolu, status samodzielnej instytucji uzyskało w 1965 r. jako Muzeum Martyrologii Jeńców Wojennych. W roku 1973 zmieniono jego nazwę na Muzeum Martyrologii i Walki

Jeńców Wojennych w Łambinowicach. Dyrektor, biorąc pod uwagę cele statutowe tej placówki – prowadzenie kompleksowych badań w zakresie problematyki jenieckiej, obejmującej funkcjonowanie wszystkich obozów jenieckich w państwach podbitych przez III Rzeszę w latach II wojny światowej – w 1984 r. wystąpił z wnioskiem do Zarządu Muzeów w Warszawie, mając również wsparcie Rady Muzeum, o zmianę dotychczasowej nazwy na Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu (dziś: Centralne Muzeum Jeńców Wojennych).

Pełniąc funkcję dyrektora, Walter Świerc postawił sobie za cel stworzenie pracownikom Muzeum lepszych warunków pracy, gdyż siedziba tej placówki mieściła się w budynku Archiwum Państwowego w Opolu. Dyrektor uznając, że instytucja o takiej randze nie może realizować swoich zadań statutowych w wynajętych ciasnych pomieszczeniach archiwum, rozpoczął starania o uzyskanie stosownego lokalu. Swoją zamiar z odpowiednią argumentacją przedstawił władzom politycznym i samorządowym województwa opolskiego. Mimo wielu trudności, Prezydent Miasta Opola przekazał Muzeum użytkowany przez wiele lat budynek Zieleni Miejskiej w Opolu przy ul. Minorytów 3. Niezwłocznie przygotowano dokumentację i rozpoczęto przebudowę obiektu, powiększając jego powierzchnię użytkową. Po zakończeniu prac remontowo-budowlanych przeprowadzono adaptację pomieszczeń i je wyposażono. Inwestycję ukończono w 1988 r., co w znacznym stopniu polepszyło warunki pracy zatrudnionych tam osób oraz przyczyniło się do rozwoju tej placówki muzealnej, tak ważnej instytucji dla środowisk kulturalnych i kombatanckich Opolszczyzny. W trudnych latach osiemdziesiątych dyrektor Walter Świerc dzięki swym umiejętnościom mediacyjnym i determinacji, potrafił do realizacji swych zamierzeń pozyskać zarówno władze centralne (Ministerstwo Kultury i Sztuki), jak i organizacje oraz instytucje regionalne.

Duże zaangażowanie wykazał W. Świerc w realizowaniu kultury pamięci o jeńcach wojennych. Symbolem zachowania pamięci o zmarłych jeńcach w obozie Stalag 344 Lamsdorf był wzniesiony w 1964 r. pomnik na terenie poobozowym, przy którym odbywały się uroczystości związane z rocznicami wybuchu II wojny światowej oraz z rocznicami wyzwolenia obozu. Dzięki staraniom W. Świerca dokonano rekonstrukcji pomnika oraz uporządkowano jego otoczenie.

Dyrektor W. Świerc dokonał w siedzibach CMJW w Łambinowicach i Opolu wielu istotnych zmian. Ożywił działalność naukowo-badawczą, wydawniczą, oświatową i wystawienniczą. Z jego inspiracji zwiększyła się liczba odwiedzin muzealnych, spotkań ze środowiskami jenieckimi i kombatanckimi w kraju i poza jego granicami. Zorganizowanych zostało wówczas kilka konferencji naukowych ze środowiskami jenieckimi, m.in. kobiet jeńców z powstania warszawskiego, z byłymi jeńcami oflagów Dössel, Murnau, Woldenberg (Dobiegniew) oraz grupą jeńców przetrzymywanych w stalagach i obozach karnych. Materiały z tych konferencji opublikowane zostały w kolejnych tomach „Łambinowickiego Rocznika Muzealnego”. Konferencje i spotkania z byłymi jeńcami wojennymi oraz ich rodzinami przyczyniły się również do

powiększenia zasobu archiwalnego, bibliotecznego i wystawienniczego w postaci różnorodnych artefaktów. Dyrektor inspirował prowadzenie poszukiwań w archiwach oraz muzeach w kraju i za granicą.

W latach 1981–1989 W. Świerc pełnił funkcję redaktora naczelnego „Łambinowickiego Rocznika Muzealnego”, aktywnym członkiem Komitetu Redakcyjnego tego czasopisma pozostawał w dalszych latach. Mimo wielu innych obowiązków oraz coraz mniejszych sił, uczestniczył w jego posiedzeniach, doradzał, dawał wskazówki, inspirował. W latach 1991–2014 był także przewodniczącym Rady Muzeum CMJW – organu doradczego placówki mającego na celu wspieranie i opiniowanie działań tej instytucji kulturalnej. Był również wieloletnim członkiem Stowarzyszenia Przyjaciół Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu, w latach 2004–2010 pełnił funkcję prezesa, a w następnych honorowego członka tego Stowarzyszenia. Pracując społecznie w tych instytucjach, został zapamiętany jako człowiek o dużym doświadczeniu pedagogicznym, muzealnym i samorządowym, dzielący się swoimi umiejętnościami. Ceniony doradca, mentor, udzielający dobrych wskazówek. Znając realia Śląska Opolskiego oraz mając duże doświadczenie zawodowe i społeczne, stwarzał warunki do konstruktywnych rozwiązań wielu problemów w pracy muzealnej na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego tego regionu.

Walter Świerc podejmował pracę w łambinowickim Muzeum w czasie kryzysu gospodarczego i burzliwych zmian politycznych na początku lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku. Rozumiejąc wagę zmian zachodzących w Polsce, wstąpił do Niezależnego Samorządowego Związku Zawodowego „Solidarność”, którego komórka utworzona została także w Muzeum. Wierząc, że ta organizacja przywróci uspokojenie społeczne i polityczne potrafił skonsolidować się z muzealnikami, rozumiał zawsze ich potrzeby.

W listopadzie 2015 r. dyrektor W. Świerc był gościem spotkania, które odbyło się w siedzibie CMJW w Opolu, realizowanego w ramach cyklu kulturalnego „Twarze Opola”. Sylwetkę bohatera tego wydarzenia przybliżył prof. Michał Lis – długoletni pracownik Instytutu Śląskiego w Opolu oraz Uniwersytetu Opolskiego, przedstawiając najważniejsze etapy jego życia na tle istotnych wydarzeń społecznych i politycznych zachodzących na Śląsku Opolskim i w Polsce. Dyrektor odnosząc się do minionych lat przytoczył kilka wydarzeń ze swej młodości – wkroczenia na Śląsk Opolski w styczniu 1945 r. Armii Czerwonej, prób ewakuacji na zachód rodziny. Wspominał swoje młodzieńcze lata, następnie okres edukacji, pracy zawodowej, działalności społecznej i politycznej. Z nostalgią wracał do czasu swojej pracy w Muzeum, starań czynionych dla polepszenia warunków zatrudnionej tu załogi i rozwoju tej placówki. Dyrektor w czasie spotkania obdarował byłych pracowników Muzeum albumem swojego autorstwa *Turawa i jej okolice w grafice* (Opole 2008), zawierającym 80 grafik ukazujących charakterystyczne dla gminy Turawa okazy przyrodnicze, budynki (zwłaszcza liczne drewniane kościoły), leśne ptaki,

zwierzęta i rozlewiska. Spotkanie stało się okazją do wspomnień pracy pod jego kierownictwem, w niełatwym czasie lat osiemdziesiątych, wskazując na sukcesy placówki muzealnej i zmagania się z wieloma trudnymi problemami.

W latach 1990–2002 W. Świerc pełnił funkcję wójta gminy Turawa; jako jej władarz, dzięki swoim kompetencjom i umiejętnościom, podejmował wiele działań, które doprowadziły do rozwoju społecznego, kulturalnego i gospodarczego tej jednostki samorządu terytorialnego. W latach 1983–2010 był prezesem Towarzystwa Miłośników Ziemi Turawskiej, stowarzyszenia mającego na celu popularyzowanie wiedzy dotyczącej historii i współczesności ziemi turawskiej, ochrony środowiska naturalnego, zabytków i dóbr kultury, rozwoju życia oświatowego i kulturalnego jej mieszkańców oraz wszelkich inicjatyw lokalnych. Walter Świerc jest autorem dwóch albumów i dwóch monografii Turawy: *Dom Dziecka w Turawie* (Opole 1995); *Turawa* (Wydawnictwo Instytut Śląski Sp. z o.o. w Opolu, Opole 1995); *Turawa w grafice i słowie* (Opolska Oficyna Wydawnicza, Opole 1997); *Turawa i jej okolice w grafice* (Wydawnictwo Świętego Krzyża w Opolu, Opole 2008).

Szacunek i uznanie dla życiowych dokonań Waltera Świerca wyrażany był zarówno przez mieszkańców gminy Turawa, władze regionalne, jak i pracowników oraz sympatyków łambinowickiego Muzeum. Za długoletnią działalność zawodową i społeczną został wyróżniony wieloma odznaczeniami państwowymi i regionalnymi.

Walter Świerc zmarł 6 marca 2024 r., pochowano go na cmentarzu w Kotorzu Wielkim.

Przez pracowników CMJW zostanie zapamiętany jako człowiek życzliwy, szanujący zdanie każdego, ale broniący też swoich przekonań i poglądów, otwarty na potrzeby innych i gotowy do niesienia im pomocy oraz jako wzór pracowitości i skuteczności w działaniu.

Danuta Kisielewicz